

Bikstīšanas izmantošana dalības veicināšanai dzemdes kakla vēža savlaicīgas atklāšanas programmā

Vineta Silkāne

Onkoloģiskās slimības

Otrs biežākais nāves cēlonis Latvijā (21,57%)

Katru gadu no jauna 11,5 tūkstoši saslimšanas gadījumi

77 822 onkoloģisko slimību pacienti (2014)

(Slimību profilakses un kontroles centrs)

Vēža savlaicīgas atklāšanas programma (1)

Agrīna diagnostika, izārstēšanas iespējas

Onkoloģiskās slimības = hroniskas, ne akūtas

Valsts apmaksāta vēža savlaicīgas atklāšanas programma (2009)

- krūts
- dzemdes kakla
- zarnu vēža profilaktiskās pārbaudes

Vēža savlaicīgas atklāšanas programma (2)

	%	2013	2014	2015
Krūts vēža skrīnings		34,2	35,9	35,8
Dzemdes kakla skrīnings		27,4	27,8	30,3
Zarnu vēža skrīnings		9,64	10,59	6,3

(Nacionālais veselības dienests)

Vēža savlaicīgas atklāšanas programma (3)

75%

Sociālo zinātņu loma rīcībpolitikā (1)

Uzvedības izpratnes grupa (The Behavioural Insights Team) (UK)

behaviouralinsights.co.uk

- uzlabot rīcībpolitiku rezultātus, ņemot vērā reālistiskākus cilvēku uzvedības modeļus, un kur vien iespējams, veicināt cilvēkiem izdarīt “labākas izvēles” par sevi un savu dzīvi

Sociālo zinātņu loma rīcībpolitikā (2)

Sociālo un uzvedības zinātņu grupa (Social and Behavioral Sciences Team) (USA)

sbst.gov

- Izskaidrot sociālo un uzvedības zinātņu secinājumus un metodes rīcībpolitiku un programmu uzlabošanai

Bikstīšana (nudging)

”jebkurš mēģinājums **prognozējamā** veidā ietekmēt cilvēku **spriedumus, izvēles** vai **uzvedību**, ko iespējamu padara **domāšanas neobjektivitātes** un **kļūdas**, kas rada barjeras lēmumu pieņemšanā un traucē cilvēkiem rīkoties racionāli viņu pašu interesēs”

(Hansen, 2014: 2)

-
- Pētījumi par citu valstu pieredzi
  - Publiski pieejamie dati (NVD, SPKC)
  - Pētījums par dzemdes kakla vēža savlaicīgas atklāšanas programmas apmeklētības ietekmējošiem faktoriem Vidzemes reģionā (Stupele, 2012), n=548
  - Intervija, Nacionālai veselības dienests
  - Intervijas, 10 sievietes

Iespējamie risinājumi

Atgādinājumi

- Piemēram, e-pasts, īsziņa
- Atgriezeniskā saite

Sociālās normas

- “Jums ir 30% krūts vēža risks un lielākai daļai cilvēku tas ir 10%”
- “Jums ir 30% krūts vēža risks”

ļespējamie risinājumi

Noklusējums

- Tendence pieņemt esošo stāvokli, vēlamā uzvedība pēc noklusējuma
- Pieraksta datums un laiks pēc noklusējuma

Informācijas sniedzējs

- Autoritāte
- Ģimenes ārsta loma

ļespējāmie risinājumi

Emocijas

- Iebiedēšana → trauksmainība vai bailīgums
- Bailes → lepnums, ka rūpējas par veselību

Metode

Eksperimentāls dizains

Starpgrupu shēma

- Kontrolgrupa
- 4 eksperimentālās grupas

Pētījuma dalībnieki

---

	n	Vidējais vecums	Vecuma intervāls
Kontrolgrupa	37	37,19	25-61
Sociālās normas	37	37,03	25-58
Ģimenes ārsts kā autoritāte	37	37,65	25-64
Emocijas	37	36,97	25-62
Noklusējums	37	37,22	25-64

Teksts

Lūdzu, iedomājieties situāciju – Jūs saņemat uzaicinājuma vēstuli no Nacionālā veselības dienesta ierasties uz valsts apmaksātu dzemdes kakla vēža profilaktisko izmeklējumu. Vēstulē Jūs tiek uzrunāta vārdā un uzvārdā, un tajā ir norādītas gan dzīvesvietai tuvākās pārbaudes veikšanas vietas, gan minēts, kur meklēt ārstu sarakstu, kuriem ir līgumattiecības ar valsti.

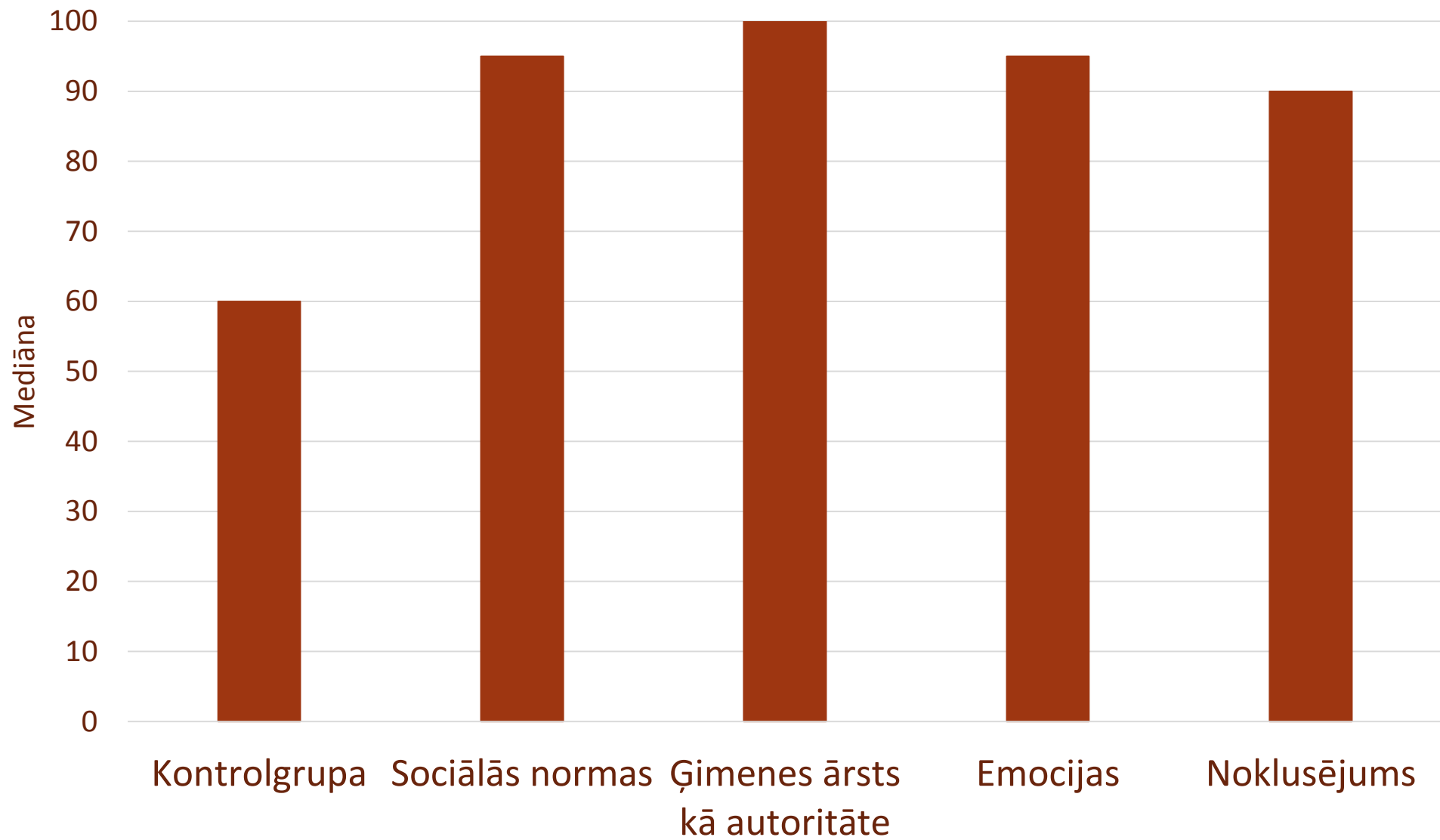
Teksts

Lūdzu, iedomājieties situāciju – Jūs saņemat uzaicinājuma vēstuli no Nacionālā veselības dienesta ierasties uz valsts apmaksātu dzemdes kakla vēža profilaktisko izmeklējumu. Vēstulē Jūs tiek uzrunāta vārdā un uzvārdā, un tajā ir norādītas gan dzīvesvietai tuvākās pārbaudes veikšanas vietas, gan minēts, kur meklēt ārstu sarakstu, kuriem ir līgumattiecības ar valsti.

+

Turklāt Jūsu ģimenes ārsts pēdējā tikšanās reizē teica: “Lūdzu, veiciet dzemdes kakla vēža profilaktisko izmeklējumu!”

-
- Bikstīšana palielina iespējamību, ka sievietes piedalīsies dzemdes kakla vēža savlaicīgas atklāšanas programmā
  - Atkārtots eksperiments, izmantojot citu mērījuma skalu
  - Lauka eksperiments

